СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 63. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 16-го березня 1940. No. 63. Jersey City, N. J., Saturday, March 16, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗМІНИ В ЗАПИТАХ ПІДЧАС ЦЕНЗУСУ

ВАШИНҐТОН. — Секретар Гопкінс таки взяв під увагу заміти сенату відносно питаня про особисті доходи в часі плянованого цензусу і порішив, що люди на ці питання не мусять відповідати цензусовим урядникам, коли собі цього не бажають. Зате мусять виповнити вручений лист і там поставити особистий дохід. Листа не мусять підписувати. Цей лист вони можуть самі заліпити і віддати урядникові, щоб він вислав до Вашинґтону до статистичного бюра. Секретар Гопкінс видав цей розпорядок тому, що багато сенаторів гостро виступали проти того, щоб цензусовим урядникам хтось мусів зраджувати тайни своїх доходів. Деякі сенатори заявляли, що будуть іґнорувати запити, а навіть накликати через радіо, щоб люди не відповідали.

УХВАЛЕНО ЗІРВАТИ „ЕЛЕВЕЙТОРИ".

НЮ ЙОРК. — Підчас бурливого засідання міської ради Ню Йорку рішено таки знищити такі „елевейтори" (надземні залізниці): на Другій евені, повище 60-тої вулиці; на Девятій евені, понижче 155-тої вулиці; відноги на лінії Фултон, Бродвей і Пятій евені в Бруклині. Кошти нищення покриють по рівній частині заряд Ню Йорку, поодинокі дільниці, в яких є згадані лінії, і власники залізниць. Проти знищення виступили гостро деякі особи, серед них предсідники дільниць Бронксу і Менгетену, кажучи, що це принесе шкоду для мешканців їх дільниць. Проти того виступили також юнії транспортових робітників і зарядили пікетування нюйорського маґістрату. Юнії кажуть, що внаслідок того знищення втратять роботу коло пять тисяч транспортових робітників.

БОРОТЬБА ЗА ЗАКОНОПРОЄКТ ГЕЧА.

ВАШИНҐТОН. — В сенаті далі ведеться завзята боротьба довкола поширення закону Геча, на основі якого не смілиб мішатися в активну політику не лише федеральні урядники, але також стейтові, яких уцілості, або частинно удержує федеральний уряд. Щоб не допустити того нового законопроєкту до голосування, його вороги вложили до нього додаток, що не лише державним урядникам не вільно втручатись до активної політики, але також не вільно нікому, цивільним людям і корпораціям, що жертвували більше на дану політичну партію ніж пять тисяч долярів. В той спосіб, говорили внескодавці, вдержиться політику цілком „чистою" і не буде з ніякого боку підозріння, що хтось панує шляхом грошей. Фактично та поправка додана на те, щоб ні одна партія не могла її приняти. Бо виключене є, щоб демократи, чи републиканці на це погодилися, знаючи, що в минулих президентських виборах Републиканська Партія мала 274 жертводавців, що жертвували поверх $5,000, а Демократична Партія мала таких жертводавців 175.

ЛІМЕН ЗА РЕФОРМИ В ШКІЛЬНИЦТВІ.

ОЛБАНІ. — Ґубернатор Лімен далі бореться зо своєю леґіслятурою, яка має републиканську більшість і не хоче робити того, чого Лімен хотів би. Коли леґіслятура відмовилась ухвалити нові податки, яких жадав Лімен, останній піддав думку, щоб леґіслятура поробила реформи в шкільництві, які, як це доказав комітет Ріджента, принеслиб для стейту 25 мілiонів ощаджених грошей. Бо в нюйорськім стейті є поверх 8,000 шкільних округ, з яких 2,200 мають менше ніж по десять учнів. Якби ті округи переорґанізувати, то можна би було врятувати гарну суму для стейту. Леґіслятура відкинула ту пропозицію Лімена, кажучи, що така реорґанізація з одного боку заощаджує 25 міліонів, з другого стількиж витрачує. Демократичні асемблимени закидають републиканським, що ті не мають на увазі так щадження, як заховання своїх політичних „джабів".

МОРАЛЬНЕ ЕМБАРҐО НА СОВЄТИ ІСНУЄ ДАЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Гол заявив, що хоч совєтсько-фінська війна закінчена, то моральне ембарґо на Совєти існує далі. А то тому, що ніхто не знає, що будуть Совєти далі робити; також вимушений мир на Фінляндії далі є моральним тавром на Совєтах.

ДЕМОКРАТІЯ НЕ Є НА ЕКСПОРТ.

НЮ ЙОРК. — На міжамериканській конференції, влаштованій ґазетою „Ню Йорк Гералд Трібюн" в готелі Астор, виголосив промову голова виховного комітету торговельної палати, Джеймс Карсон, і сказав, що Злучені Держави Америки поповнюють ту помилку, що стараються накинути полуднево-американським краям свою форму демократії, яка вповні відповідає Злученим Державам, а не полудневим краям. Демократія, говорив Карсон, хоч ніби точно означена форма правління, то кожний край має ще свої питомі обставини, до яких він мусить ту демократію пристосовувати.

КАТАСТРОФАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЖИДІВ

НЮ ЙОРК. — З Европи вернувся жидівський суспільний діяч Моріс Тропер і сказав, що в теперішню пору жиди переживають таку траґедію в Европі, якої вони не переживали за часів цілої своєї історії. Коли Америка не поспішить жидам на поміч, і то таку поміч, що перевищалаб усяку дотеперішню, то жиди вигинуть. Подібну траґедію переживають також інші народи Европи. Там готується справжнє пекло, говорив Тропер.

СЛІДСТВО В Ф. В. І.

ВАШИНҐТОН. — Головний прокуратор Джексон зарядив слідство над поступованням федеральних аґентів, які кілька місяців тому поарештували певних людей, що займались вербунком охотників до еспанської червоної армії. Джексон при тім заявив, що цивільні свободи мусять бути в Америці задержані, і як довго він є головним прокуратором, ніхто не буде переслідуваний за його політичні переконання.

ЧИСЛО МИСЛИВИХ ЗРОСТАЄ

Бюро Біольоґічного Розгляду при департаменті рільництва в Вашинґтоні виказує, що число людей, котрі вибрали мисливські карти, постійно зростає.

В останньому році заплатили вони урядові за карти на полювання й риболовство близько 13 міліонів долярів. Вибрано півосьма міліона карт.

Найбільше таких карт вибрано в стейті Мішиґен. За ним іде стейт Пенсилвенія, Ню Йорк третій, Ореґон четвертий, а Індіяна пятий.

МАЙНЕРИ ВИРЯТУВАНІ ВІД ПЕВНОЇ СМЕРТИ

У копальні вугля підприємства Ґлен Олден Ковл Ко. у Нантикоку, Па., обвалилася земля й захопила там двох майнерів, Джозефа Боґдона й Петсія Масонетія.

Довідавшися про обвал, товариші майнерів взялися завзято до роботи. Пятьдесять робітників почали пробивати тунель через обвалену землю й по 12 годинах добилися до відтятих від світу майнерів. Ці ще були зовсім здорові.

БОРОТЬБА ПІЛЬОТА З БОЖЕВІЛЬНИМ ПАСАЖИРОМ

До Джозефа Розмарина, летничого пільота, підійшов у четвер зполудня на летовищі Флойда Бенета в Бруклині якийсь чоловік і спитався, чи не навчив би він його літати. Він подав, що називається Айзенберґ і покликався на спільних знайомих. Не питаючись багато, Розмарин узяв його на літак з подвійною контролею, себто такий, що й ученик і вчитель можуть ним керувати.

Як звичайно робиться підчас першої лекції, Розмарин обвіз ученика понад Бруклин. Ученик попросив повести його понад Мангатен. Розмарин не хотів їхати з учеником понад густо заселені місця й повіз його над нюйорський залив.

Коли вони були на висоті 2,000 стіп, Айзенберґ з наглим криком почав бити Розмарина. Розмарин сказав пізніше, що йому прийшлося вжити французького ключа, щоб ударом успокоїти небезпечного пасажира. З часом цей очунявся й пробував вискочити з літака. Розмарин старався до цього не допустити, а рівночасно осісти літаком на воду. Коли вже були яких 200 стіп від води, пасажир таки вирвався йому з рук і вискочив з літака в воду.

Летун з важкою бідою осів на воді. Дістав при тому легкі ушкодження тіла. Його виловили моряки портового кораблика й відставили до шпиталю. Він вийде зо шпиталю скоро, але поліція хоче його допитуватися за ударення пасажира. Поліція шукала тіла Айзенберґа в заливі, покищо безуспішно.

ПУСКАЛИ ФАЛЬШИВІ ГРОШІ НА ПІКНІКАХ

У карному суді в Скрентоні, Па., велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд Джана Н. і Патрика Малона як обвинувачених за пускання в рух фальшивих грошей. Пускали їх на церковних пікніках.

„НАЙГІРШИЙ" ВИПАДОК НА ПЕРЕХРЕСТІ В ТЕКСАСІ

Пасажирський поїзд залізниці Мізурі Песифик наїхав коло стації Мелен, у стейті Тексас, на трок, на котрому їхали мексиканські робітники на працю на яриннім полі. На місці згинули 25 робітників, а 17 вийшли з поважними покаліченнями. Декотрим жертвам поїзд відрубав голови. Тіла побитих розкинено на просторі 600 ярдів.

Випадок потягнув так багато жертв тому, що трок причепився підчас випадку до грабків на переді льокомотиви, пристроєних до ловлення худоби, через що льокомотива тягнула трок, поки поїзд не задержався. На домір нещастя від зударення занялася в машині троку ґазоліна.

Лиш один робітник, що їхав на самому заді троку, почув, що наїжджає поїзд, і зіскочив з троку, поки льокомотива його вдарила.

І ДОЗРІЛІ БУДУТЬ МОГТИ БАВИТИСЯ, ЯК ДІТИ

Заряд стейтового парку на Джовнс Біч, на Лонґ Айленді, доглянув, що багато дозрілих людей дивилися з завистю, як діти забавлялися на ріжних дитячих забавках, як возиках, гойданках, тощо. Тому заряд постановив завести забавову площу для старших з того роду дитячими забавками.

СТУДЕНТКА ТОГО НЕ ЗНАЛА

20-літня студентка Флоренс Спілер знайшлася в суді в Бронксі під закидом, що вона накручувала пожарні алярми без причини. Дівчина призналася до вини й суддя засудив її на 25 долярів кари.

ЧИСЛО ВИБОРЦІВ У КАНАДІ ЗБІЛЬШИЛОСЯ

Число виборців у Канаді збільшилося на 10 процентів у порівнянні з числом у 1935 р. Жіль Кастонґей, головний виборчий урядник, говорить, що наскільки він дістав досі звідомлення, то число виборців перевищило 6,500,000 душ. У 1935 р. було 5,918,000 виборців.

ПРОТИ ЛІҐИ НАЦІЙ.

БЕРЛІН. — Націсти пригадують усім невтральним державам те, що Ліґа Націй є протинімецькою, та щоб відповідно до цього поводились.

ПЕРЕШКОДИ НА ДОРОЗІ ПІДБІГУНОВОЇ ВИПРАВИ.

Перший вид ледової перешкоди в заливі Оймена, що її стрінула виправа Бирда до південного бігуна. Якби один кусок цеї ледяної гори звалився на корабель, то він міг би затопитися.

НАЦІСТИ ДІЛИЛИ УКРАЇНУ МІЖ ПОЛЬЩУ І НІМЕЧЧИНУ

ТАКЕ ВИЯВЛЯЄ ПОЛЬСЬКА „БІЛА КНИГА".

ПАРИЖ. — Іміґрантський польський уряд видав „Білу Книгу", в якій обговорені польсько-німецькі відносини, що довели до війни Польщі з Німеччиною. Між іншим кажеться в ній про війну з Совєтами, яку мали повести спільно Німеччина і Польща. Ще в 1935 р., пишеться у книзі, пропонував маршал Ґерінґ, підчас свого побуту в Польщі, поділ України між Німеччину і Польщу. „Біла Книга" твердить, що Польща на це не погодилась, бо вважала це тільки вступом до німецького панування над цілою Европою.

ГОДЯТЬ РУМУНІЮ З СОВЄТАМИ.

БЕРЛІН. — Загально думали, що як тільки скінчиться фінсько-совєтська війна, Совєти зачнуть наступати на Румунію. Отже, коли брати під увагу те, що говориться в урядових націстичних колах, такого нападу на Румунію не буде. І то завдяки інтервенції Німеччини. Навіть прийде до совєтсько-румунського бльоку, щоб таким чином відтягнути Румунію від аліянтів.

ТАКИ ЩОСЬ ДІЄТЬСЯ.

Що це не пусті балачки, видно по тім, що надійшли вісті з Румунії, що вона демобілізується і звільняє половину своєї армії, щоб жовніри могли вернутись на села і братися завчасу до весняних пільних робіт. А й це є в інтересі Німеччини, яка хоче діставати з Румунії поживу.

ВТІКАЮТЬ ЗПІД СОВЄТСЬКОГО ЗАБОРУ.

ГЕЛЬСІНКІ. — Хто тільки може, той утікає з тої фінської землі, яку тепер забирають Совєти. Втікає яких сто тисяч осіб. Цілий край допомагає тим нещасним утікачам, що часто втікають тільки з тим, що мають на руках і плечах.

ГОСТРА ДЕБАТА В ФРАНЦУЗЬКІМ СЕНАТІ.

ПАРИЖ. — Фінсько-совєтське замирення відбилось і в французькім сенаті, де над ним дебатовано секретно кілька годин. Критиковано дотеперішній спосіб ведення війни і дотеперішню диплъоматію. Казали, що так війни далі вести не можна, щоб сидіти з армією поза Лінією Мажіно і видавати на це денно біліон франків.

ПРИСПІШУЮТЬ БУДОВУ КАНАЛУ.

МОСКВА. — Розбудова каналу Дніпро—Буг поступає скорим темпом вперед. І то при помочі розсаджування динамітом. За кожним вибухом повстає глибока яма, яка відразу виповнюється водою.

ЗВІЛЬНЯЄ ЗАЛІЗНУ ҐВАРДІЮ.

БУКАРЕШТ. — Що в Румунії йде до якихсь поважніших змін, видно по тім, що король Кароль освободить коло 800 членів фашистівської Залізної Ґвардії, що мають зложити присягу на вірність королеві й стати членами урядового Фронту Національного Відродження.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПОВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ІНДІЇ.

РАМҐАР (Індія). — Радикальні елементи зачинають брати верх у Всеіндійськім Національнім Конґресі. На чолі їх стоїть Субгас Чандра Бозе, бувший президент Конґресу, що виступив з гострою критикою компромісової політики Ґандія, що не натискає з цілою силою на незалежність Індії тому, що Анґлія у війні. Бозе хоче бачити Індію цілком незалежною, такою, як Злучені Держави Америки, а не британську комінію в роді Канади.

ҐАНДІ ПРОТИ АТЕНТАТУ.

КАЛЬКУТА. — Ґанді назвав „божевільним актом" атентат індійця Маговеда Сінґа Азада, що вдерся з револьвером до публичної відчитової салі й убив револьверовим вистрілом сера О'Дваера, що був заступником ґубернатора індійської провінції Пунджаб в часі індійської масакри в 1919 році. Замаховець ранив іще три особи, що займали визначні урядові місця в Індії.

НІМЦІ ВДОВОЛЕНІ З АТЕНТАТУ.

БЕРЛІН. — Німецька преса називає індійський атентат у Лондоні початком нової боротьби індійців за незалежність Індії, що знаходиться під „британським гнетом". Атентат є змальований цею пресою як акт пімсти за масакру, якої нібито допустилися британські жовніри в Амрітсарі, стріляючи до населення і вбиваючи багато жінок і дітей. Цей атентат, пише одна з німецьчких ґазет, вказує на „правдиві відносини, в яких знаходиться поневолене індійське населення".

ФІНЛЯНДІЯ ДУЖЕ ПОТЕРПІЛА.

ГЕЛЬСІНКІ. — Нема міста і нема фабрики, що не потерпілиб від совєтських бомбардовань. Деякі містечка цілком зникли. Ось ті обставини причинились багато до того, що Фінляндія мусіла миритись. Не можливо було перевозити військо чи поживу залізницями, бо всюди літали совєтські літаки.

ПРОГАНЯЮТЬ ПРИГНОБЛЕННЯ.

ЛОНДОН. — Преса докладає всіх зусиль, щоб витолкувати анґлійцям, що чейже в Фінляндії сталося те, чого кожний надіявся, себто, що вона не видержить. Значить, що треба брати совєтсько-фінське замирення за конечну і природню подію. Та, як доносять американські кореспонденти, ця льоґіка не дуже промовляє до розуму звичайного анґлійського громадянина.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ТАК ТІЇ ВОРОЖЕНЬКИ...

Усім нам треба дуже точно слідити тепер за тим усім, що діється в нашому народньому житті. Треба, як тільки це можливо, читати пресу ріжних відтінків. І треба приглядатись добре до того, хто і як поводиться у тій важкій хвилі, коли ми звідси пробуємо наладнати нову допомогу визвольним змаганням українського народу. Це такий тепер важний момент і такі важні діються у нас речі, що для спільного діла треба залишити всякі дрібні гуртко.і порахунки чи партійну ненависть, чи навіть — ідеольоґічну. І виходити з того заложення, що ми всетаки люди з якоюсь моралю і чеснотою, з якимсь характером, з якоюсь відданістю якійсь ідеї. Так і треба глядіти і на нашу пресу в Америці й на тих наших людей, що забирають публичний голос про наші справи, чи про наших людей і наші орґанізації. Признаємося, що нам дуже тяжко про це писати. Бо якщо тільки піднесеться з нашого боку якийсь голос, що пробує, наприклад, назвати властивим іменем роботу деяких одиниць, що то далі оплюгавлюють український визвольний рух, а з ним і ту допомогу, яку звідси тому рухові добрі люди давали, то зараз згадані одиниці піднесять „ґвалт", що ми розбиваємо „згоду" і „єдність". Пишемо це на те, щоб нас добре зрозуміли ось ті численні дописувачі з місць, що надіслали нам гори дописів з натавруванням тих, що завзялися розбити наше громадянство, що очернюють українську визвольну акцію. Нас та вся справа болить таксамо, як і ті громади, орґанізації й особи, що нам надсилають протести, понаписувані в дуже гострій формі. Але коли ми вже завзялися терпіти, то мусимо бути послідовними. Тому саме, і тільки тому, збуваємо мовчанкою оті всі брехні, що їх постійно повторюють „добрі люди", ніби для „добра України". Але зазначуємо, що на ту всю роботу гляділи ми і далі глядимо як на донощицьку, оперту на брехнях, фальшивих толкуваннях, роблених з розмислом на те, щоб таким чином знищити український націоналістичний рух взагалі, а в Америці відібрати нам можність тому рухові допомогти. Ось і тому представляється цю допомогову акцію „не-американською". Але ми маємо повне довіря до американської влади. І тому спокійні, бо скоріше чи пізніше вийде на верх, хто це і для яких цілей так ревно працював і ще далі працює, щоб очорнювати український визвольний рух! І ще одно. Не робимо у цій справі гострих кроків, які можливо повиннiб зробити, ще й тому, щоб уже раз переконати ввесь наш загал, і тих що по противнім боці, що вміємо понести і найтяжчу жертву, включно з докорами своїх орґанізацій, людей і громад, якщо є хоч крихітка надії, що тим можна окупити хоч сяке таке опамятання ось тих „своїх людей", що ніяк не хочуть занехати братовбивчої боротьби, що гірше чужих — добивають своїх.

УКРАЇНА

„НАЙГОЛОВНІША ТОЧКА В НАЦІСТИЧНО-БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПЕРЕГОВОРАХ".

Під таким заголовком приносить „ревеляції" про „українську інтриґу" Німеччини французький тижневик **„Маріянн"** з 14-го лютого 1940 р. в статті п. **Франсоа де Ґонду.** Читаємо там таке:

„Гітлєрівська Німеччина все змагала до опанування України, того багатого краю. Акція Розенберґа, Геса, державних міністрів від 1934 р. була послідовно спрямована до цеї цілі; вона ще більше прямує туди й під сучасну пору. Нелеґальні українські леґіони (провід!!), РОНД (!) і т. і., Український Інститут, кермований у Берліні Вонсяцьким, функціонують разом, і вкінці ревеляції документу ч. 33 **„Жовтої Книги"** (французька дипльоматична книга) доповняють цю актуальність.

„Другий партнер цеї гри в шахи, Сталін, грає гру, започатковану вже в 1934 р. Він вміє іґнорувати акцію Розенберґа та відтягати Україну, як моркву кінцем патика, щоб тим загострити заборчий апетит Гітлєра; він постійно на сторожі. На це досить навести два докази: неморальна умова з серпня 1939 р. має окрему точку про розвязання антисоветських українських леґіонів у Німеччині, а друге, це ця спритність, з якою люди в Москві вуміли використати східні труднощі ІІІ-го Райху та посунули свою окупацію Польщі аж до мадярсько-словацької границі, розстелюючи між Гітлєром і Україною матерац із московськими вояками.

„Саме на Україні постараємось доказати, що тайна злочинна гра гітлєрівсько-большевицька існує від довгих років. Це питання часто було розбурхуване між Берліном і Москвою від 1934 р. Воно було угольним каменем цілої тайної дипльоматії. Воно давало місце численним трансакціям у виді конспірацій між військовими й політиками

Це є другорядний товар, про який будемо говорити, спираючися на звіти голосного процесу „зради" від січня 1937 до березня 1938 р., що видруковані в Москві (Международная Кніґа, Москва, Кузнецкий Мост, 18). Ці публікації були видрукувані на приказ Сталіна, щоби ввести в блуд Німеччину, а з другого боку вмилити демократичну Европу.

„Обвинуваченим приобіцяно життя, якщо вони будуть так зізнавати, як це потрібно Сталінові. Як тільки він одержав те, чого хотів, нещасні жертви, позбавлені всякого критичного сенсу, були очевидно вистріляні. В лютім 1939 р., коли Сталін відчув, що Гітлєр є готовий приняти його подачу, він казав витягнути з обігу всі друковані звіти з процесу, щоб тим, мовляв, дати доказ доброї волі й ужити Україну як вимінну монету за балтійські держави.

„Всі витяги, що наступають далі, взяті із зізнань на процесі, які вповні виясняють дволичність Сталіна й Гітлєра.

„З усіх, що пережили цей період, одинокий німецький ґенерал Гас, інспектор артилерії, є ще активний на офіційному становищі. Фон Сект помер, ґен. Шляйхер був убитий, Бавенмайстер, що був лучником між москалями й німцями, є в Центральній Америці.

„На відомому московському процесі Крестинський заявив: **„З ґенералами Сектом і Гасом прийшло до згоди щодо України. Я одержав 250,000 марок".** (Том III, фоліо 192, все підчеркнення автора).

„Бесанов, другий з обвинувачених, „визнав" далеко більше: **„Я переговорював з Дайцом, дуже близьким співробітником Розенберґа, з Гесом, Нідермаєром і Гавсгофером".** (Том I, фоліо 106).

„Чернов згадує також про Шефера, кореспондента **„Берлінер Таґебляту",** а Гринько говорить про **„орґанізацію, що приготована підняти повстання в Україні".** (Том IX, фоліо 18).

„Ніхто в Европі не знав правдивої ролі Розенберґа й Геса до дати процесу; імена Дайца, Нідермаєра є цілковито незнані, а відомо хіба тим, що панують над Німеччиною, то і як же бідні й низькі московські урядники могли знати їх імена, якби їм не підсунув був їх Сталін?

„Пятаков оповідає, що в Берліні в грудні 1935 р. підписано **„умову між німецькими й московськими провідниками".** Текст тайної умови звучав:

„Рішено, як наступає: а) ґарантувати прихильну поставу до німецького уряду на випадок міжнародного конфлікту; б) надати, в цьому випадку, територіяльні концесії коштом України німецькому урядові; в) уповноважнити німецьких промисловців експльоатувати СССР під формою концесій та підприємств, що становлять конечне доповнення до німецької економії (манган, залізо, нафта і т. п. (Том I, фоліо 267—268).

„Цю умову підписали Гес і Пятаков. Ця умова є повна тонкостей щодо цього, якщоб ми хотіли розглянути траґічні випадки жовтня 1939 р. Отже? Пятаков є високим урядником, Гес є також ґеніяльним, коли йде про підпольну роботу. Обидві ці особи не є дітьми. А проте вони поставили свої підписи під цею умовою. Бо думали, що, підписуючи це в грудні 1935 р., не є в опозиції до своїх диктаторів і приятелів.

„Радек заявив: **„Треба помогти Україні прилучитися до Німеччини.** (Том V, фоліо 142). Пушін, Ратайчак, Ольберґ, співобвинувачені, згадують також про одного тайного аґента Ґештапо, Ленца... Як могли вони знати це імя, якщоб вони не були увійшли з ним в контакт? (Том XIX, фоліо 31). Ленц це одно з найбільш активних і найменш знаних колісцят машини, яку крутить сам Гімлєр.

„Треба зазначити, що тут ми подаємо цитати найбільш характеристичні, але там є десятки інших, як також компромітуючі документи угоди з грудня 1935 року.

„Згідно з тими документами, треба заключати, що Гітлєр і Сталін тепер практично здійснюють свої теоритичні давні дискусії, які провадили останніми роками з цинізмом, уважаючи, що вони є безпечні, бо всі ті, що переговорювали, згинули, або тепер у неласці".

До цих виводів французького журналіста додамо такі свої завваги:

а) Ґазета **„Маріянн",** що стоїть близько бувшого премієра Франції, Еріо, довший час була дуже просоветська й здавна малювала український рух як „пронімецький".

б) РОНД (московська гітлєрівська орґанізація), що була в 1934 р. під командою московського ґенерала Светосарова в Берліні, не тільки що не була „українською орґанізацією", але виступала завзято проти всього, що українське.

Ніхто ніколи не чув нічого про якусь співпрацю між проводом українських націоналістів і РОНД-ом. І про українські леґіони в 1939 р. нічого не було чути. А називання українських націоналістів „німецькими аґентами" — це звичайно робота чужих і своїх донощиків і провокаторів.

в) Українським Науковим Інститутом у Берліні кермували такі українські вчені, як д-р З. Кузеля, проф. О. Мицюк і інші, а не москаль Вонсяцький, який живе в Путнамі, Конн., що видає якийсь журнал „Фашист" і, як Сталін, Мілюков, Денікін, Керенський і їм подібні, не визнає права України на самостійне державне життя.

Чужинцям, що не визнаються в українських відносинах, легко помішати всяких авантурників з чесними українськими діячами і визвольним рухом України. Та українці повинні поборювати з усією рішучістю ось такі провокації.

В УКРАЇНІ

ПЕРЕБУДОВА АДМІНІСТРАЦІЇ НА З.У.З.

Московське радіо подає, як переведено адміністраційну перебудову Західньої України перед виборами депутатів до верховного совету України й СССР. Зліквідовано попередній поділ на воєвідства й повіти. Край поділено на райони. Тимчасові комітети замінено районовими й міськими советами та їх ісполкомами (виконні комітети). Совети малих містечок, як усюди в СССР, підчинені районовим ісполкомам. Але великі міста — Львів, Перемишль, Дрогобич, Коломия, Станиславів, Рівне та інші виділені в окремі одиниці, підлягають безпосередньо обласному ісполкомові. У Львові створено чотири районові совети — Леніна, Шевченка та інші.

Права окремих адміністраційних одиниць дістали головно міста нафтового басейну східньої Галичини. В цих містах закінчено орґанізацію советських профсоюзів. В професійнім союзі „нафтовиків Західньої України" впливове положення мають спеціялісти й техніки, прислані з Баку.

При обласнім ісполкомі зорґанізовано автономний всесоюзний відділ для справ мистецтва. Відділ цей розпочав розсліди поміщицьких маєтків. В однім дворі знайдено портрет, що його побіжна експертиза узнала за твір Рембрандта. Це провірюють московські експерти.

Радіо відзначує також повне закінчення праць при залізницях у львівській області. Перебудова маґістральної лінії Львів-Тернопіль-Волочиська на широкий тор закінчена ще 20. жовтня і від. 21. відбувається на ній нормальна пряма комунікація Київ-Львів. Тепер перебудовано бічні лінії. Безпосередня комунікація з Києвом і Москвою запевнена на всіх залізничих лініях Західньої України.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Єва Романишин, Ню Йорк. — Просимо подати для відповіди свою адресу.

ІРЛЯНДІЯ МАЄ ГАРНУ ЕМБЛЄМУ

Державна ірляндська відзнака-герб — то арфа. Але крім того ірляндці мають іще й іншу народню емблему — листочок конюшини. А, як відомо, конюшина має по три листочки вкупі. І чомуб мав бути листочок конюшини ірляндською народньою емблємою? Що він означає як ірляндська народня емблема? Старинний переказ каже, що покровитель Ірляндії, св. Патрик, апостол ірляндського народу, часто пояснював при помочі потрійного листочка конюшини одноістотність Трійці. Три листочки на одним бильці — чиж не влучна то емблема і самого життя, його поверхновної розбіжности й внутрішньої єдности?

Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО В СОВЄТСЬКІЙ НЕВОЛІ

(Реферат на Шевченківськім святі в Ню Йорку).

(1)

Чим ґеніяльніша людина, тим довше забере часу, щоб збагнути її думки. Таке є і з творчістю Тараса Шевченка, ґенія України. Тому нема нічого дивного, що й в Україні під Советами розсліджують Шевченка. Дивне є тільки те, як вони це роблять. Ось на ту тему хочемо дещо сказати з нагоди столітніх роковин появи „Кобзаря".

Хто був на Світовій Виставі в Ню Йорку і оглядав Советський Павільон, той можливо зацікавивсь і советсько-московськими книжками, що там були виставлені. А хто був настільки цікавий, що запитався, чи не мають часом українських книжок, тому певно показали Шевченкового „Кобзаря", виданого минулого року у 125-літню річницю народин поета. Цей „Кобзар" (Київ, 1939), як на советсько-українські книжки, виданий дійсно гарно, з багатьома ілюстраціями. Та для нас цікаве особливо те, як його видано щодо змісту.

У передмові читаємо, що редакційна колеґія, з доручення Урядового Ювилейного Комітету і президії Академії Наук УРСР, рішила дати „трудящим масам справжні, найближчі до волі автора, тексти Шевченкових творів, ніким не спотворені і не підправлені".

Прочитавши це, питаємо себе: Що це означає? Знаємо, що деякі твори Шевченка не вийшли такими, як їх Шевченко думав видати, бо тому була на перешкоді царська цензура. Є і певні ріжниці в поглядах щодо розуміння деяких думок, висказаних Шевченком, чи того, що треба вважати справжнім Шевченковим текстом. Та в нашому випадку, як ми пізнали, йде про інше, бо Совети чіпаються „друзів" Шевченка, себто в большевицькому розумінні тих „українських панів", що досі редаґували Шевченкові твори і, як вони кажуть, припасовували їх до своїх „пансько-націоналістичних уподобань". Отже виходить, що це через „українських націоналістів" ми досі не знали правдивого Шевченка, та що ті націоналісти „не допомагали народові пізнати глибинну правду Шевченкового слова"...

Коли так, то тепер спитаймо: якаж це та „глибинна правда", яку „спотворювали" українські, націоналістичні, буржуазні видавці? На те Совети відповідають: „Це ті місця Шевченкових поезій, у яких він бив прямо по буржуазних націоналістах". Ось таким чином, як кажуть Совети, українські „фашистські покидьки" зганьбили „безсмертний образ революціонера-кріпака Шевченка".

Поки підемо далі, зазначимо, що, читаючи це все у згаданім советськім виданні „Кобзаря", ми всюди завважили вирази „російський" і „російська мова". Та, як відомо, в Шевченка є „москалі" і „Московщина". Пояснимо, що советські вчені (такі як Н. Каганович!) приписують назву „москалі" не Шевченкові, а „націоналістичному шкідникові" Панькові Кулішеві, що то ніби виправляв мову Шевченка і навчив його вживати слова „московський" замісць „російський".

Та ось ту советську „наукову" нахабність, що ніби Куліш учив Шевченка мови, найкраще пізнаємо по тому, коли нагадаємо, що сказав сам Куліш у промові над домовиною Шевченка. А сказав, як відомо, таке: „Нема з нас ні одного достойного проректи рідне українське слово над домовиною Шевченка; вся сила і вся краса нашої мови тільки йому одному відкрилася".

Та вертаймось до того, як виглядає советська „чистка", переведена на Шевченку і його творчості.

У згаданім советськім виданні „Кобзаря" є також життєпис Шевченка. Замітне в ньому те, що нема там ніякої згадки про українське окруження Шевченка, себто про ті особи, що були українцями чи українськими письменниками, а перші звернули увагу на талант Шевченка і його українські вірші. Зате помітно підкреслено, що найближче до думок і прагнень Шевченка стояли видатніші „діячі російської культури", а головно ті, що їх большевики вважають своїми предтечами. Це є, як вони кажуть, представники російської революційної демократії, такі, як Чернишевський, Добролюбов, Некрасов, Салтиков, Курочкін, Герцен і т. д. З цього виходилоб, що Шевченко це властиво продукт того давнього московського духа, з якого зродився пізніше большевизм. Значить, творчість Шевченка це не український дух, але дух „видатніших діячів російської культури". Згідно з таким твердженням, подають Совети життєпис Шевченка в такий спосіб, що властивими приятелями Шевченка були москалі, та що вони були теж і одинокими, що Шевченка дійсно розуміли і відчували.

Очевидно, щоб булоб з українського боку нерозумним, несправедливим і некультурним не визнавати того, що й між москалями були чесні люди, що Шевченка поважали і йому помагали, як от славний маляр Брюлов, поет Жуковський, поет і драматурґ ґр. Толстой і інші. І були теж поступові люди, такі як Чернишевський, Добролюбов, Герцен чи революціонер Курочкін, що попрощав тіло Шевченка, коли його перевозили з Петербурга в Україну, а яких Шевченко поважав за їхню боротьбу з царатом. Але те не має нічого спільного з тим, що це українець Сошенко звернув увагу на Шевченка в Петербурзі, та що й українська дитина знає про Лазаревського, вірного друга поета, чи про те, що першими віршами Шевченка зацікавився український дідич з Полтавщини, Петро Мартос, що й видав першого „Кобзаря" своїм коштом. І це правда, що ніхто інший, а український письменник Евген Гребінка перший добачив у Шевченку надзвичайну постать іще два роки до видання першого „Кобзаря", коли писав до другого, тоді визначного, українського письменника Квітки-Основяненка таке: „Є тут один земляк Шевченко, що то за завзятий писати вірші! Як що напише, то тільки цмокни і вдар руками об поли"... Правда, Шевченко станув згодом далеко вище згаданих українських людей і їм подібних інших українців-інтеліґентів, що ніяк не могли набрати революційного духа, але в тому і сила Шевченка, що він їх переріс! Та факт остається фактом, що саме ті, як Совети кажуть, „українські пани", пізнали в Шевченку українського ґеніяльного співця і його піддержували. А зате московські пани, чи там критики, віднеслись у тому часі до поезії Шевченка з глумом, включно до найбільшого московського критика Белінського, що добачував у такій українській літературі, яку представляв Шевченко, тільки „простацтво мужицької мови і тупість мужицької голови". Навіть наш „землячок", великий Гоголь, був уже тоді так обмосковлений, що на нього з віршів Шевченка „несло дьогтем". Ось і тому дораджувано тоді Шевченкові з московського боку, щоб він писав такою мовою, щоб з неї не чути було „дьогтю", себто мовою московською. Як відомо, Шевченко відповів на це так:

„Спасибі за раду!
Теплий кожух, тільки шкода,
Не на мене шитий"...

Завваживши ось такі речі в советськім „Кобзарі", заглянув я і до інших советських видань, у яких вияснюється українським „трудящим", хто є Шевченко. Таким чином попала мені в руки і книжка Є. Шабліовського „Шевченко і російська революційна демократія" (Київ, 1935). Видана вона Інститутом Тараса Шевченка (при Українській Академії Наук), а цікава тим, що ближче розясняє те, що подане в передмові й життєписі того советського ювилейного видання „Кобзаря", про який щойно згадано і який розповсюднюють між українцями в Америці.

Щож є в тій книжці цікаве? Отже дуже багато. Спершу погляньмо на окладинку книжечки. Бачимо на ній три особи, що йдуть в однім ряді. А з ними прапор з таким написом: „К топору зовите Русь!" Ці три особи, що звуть (кличуть) „Русь", себто Росію, „к топору", це Шевченко і два відомі московські революційні демократи: Добролюбов і Чернишевський, сучасники Шевченка. Отже бачимо, що в розумінні советського Інституту Тараса Шевченка „Русь" — Росія (а тепер Союз Советських Соціялістичних Республик) це спільна батьківщина як для Шевченка-українця, так і для москалів. І для всіх них є один спільний „топір" (з московської революційної відозви в 1858 р. „заострите топори, да за дело"!). Ось так зазначено вже на самому верху книжки, щоб кожний з українців пізнав, що так нам добре відома Шевченкова „сокира", це ніби запозичене — від москалів, від московських революційних демократів. Ось той „топір" був звернений свого часу проти московських царів. Але царів уже нема; на їх місці сидить Сталін. Ось тому, як доражують Совети, вже не треба українському народові, як радив Шевченко, приспану волю будити миром, громадою та

„Громадою обух сталить
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить!"

І в такому саме дусі написана і вся ця книжка. Вона намагається „доказувати", що Шевченко набрав „нечуваної сили і розмаху" доперва аж тоді, коли перенявся московським революційним духом. Доперва тоді він піднісся, як кажуть Совети, на „новий, вищий щабель". Зате „українське панство, кажуть Совети, в той час писало, що „з хама не буде пана", вважаючи Шевченка за мужицьку породу, від якої не можна надіятись благородних чувств.

(Кінець буде).

Має досвід.

Господиня до служниці, що прийшла з міста на фарму:

— А маєш ти який досвід у фармерській роботі?

— Та чому би ні!

— То добре. Візьми стілець і йди видій корову.

За хвилю вертається служниця з хліва.

— Ходіть, поможіть мені! Я поставила стілець, а та дурна корова не хоче сісти...

Ukrainian Weekly

(Concluded)

SELECT UKRAINIAN STORIES

II

WRITTEN IN THE BOOK OF LIFE

By MICHAEL KOTSIUBINSKY
Translated by STEPHEN SHUMEYKO

(1)

It couldn't be helped. Granny had to climb down from the warm oventop. Her grandchild had become ill and needed the warmth. And since there was no room on the bench in the crowded one-room home, she made herself a bed on the floor. Apparently her son and his wife didn't notice that. So there she remained.

From the corner, 'neath the cupboard near the doorway, where she lay—an old, forgotten-by-death mother—everything looked strange. Too long had she lain on the oventop and grown accustomed to looking downwards. Then her son's children had looked very tiny; her half-blind eyes eyes had rested upon their curly, light-haired heads, or had caught the querulous gaze of her poverty-stricken son and daughter-in-law.

Now everything had grown up suddenly: the children who leaned over her to reach the cupboard, showering her with crumbs and dirt in the act; her son's boots, huge, like mountains; and the bare feet of his wife that set themselves squarely before her face and shut off all view. Now she could even see the hearth with its swaying flames, that ravenously ate up all fuel and yet were always dying of hunger, and the black corners beneath the benches, yawning wide and giving out a dank smell. Sometimes when the door opened, a pillar of white vapor, fog, swirled in, beclouding all; and it seemed to her that such must be death, murky, unseeing, chilling to the feet.

Where is that death, anyway? Why doesn't it come and take her? In vain granny calls. Death flits everywhere, but ignores granny. It took her husband, strangled seven of her children, and now... who knows?... It may come even for her grandchild. Everywhere it has reaped its toll, it has laid them out in rows, but granny it has forgotten. It is wonderful, and terrible, to discover how hard it is to die.

During the long days, and still longer nights, when mice scamper over the rotted potatoes and granny's body, and cockroaches roam about, granny lies very still, letting out from time to time a pitiful sigh, thin, like the yelp of a blind puppy.

"Oh-oh!... Where is my death?..."

"The devil take you! Not letting us sleep..." angrily mutters the daughter-in-law, and the bench creaks beneath her.

"No death for me," whines granny complainingly and licks her withered gums, where once there were teeth, and then licks her dried-up, shrunken lips.

Oh, if she could only have a little sauerkraut, or some pickle juice... Drowsiness with its feverish dreams comes upon her: fragments of ancient fables, Our Lord's Prayer, her son's boots, huge, like mountains, that leave behind them wet footprints.

Then drowsiness quickly disappears, as if washed away with water, and granny becomes conscious of her small body, aching from being forced to lie only on canvas, and in a damp corner too.

Why is she living? Who has any need of her? Life has eaten away all her strength and energy, and thrown her into the corner like the peel of an eaten baked potato. And, for some reason or other, the soul has fastened itself to this peel and refuses to let go.

She doesn't take up much space on this earth, just a tiny corner beneath the cupboard, still she is in everyone's way. She doesn't eat much bread either, yet in poverty even this is a great deal. So once more her shrunken lips flutter, like dried leaves:

"Oh!... my death!... where are you?"

Sometimes her body would plead most piteously. From this bundle of skin and bones, from the dried-up stomach, empty breasts—there wold arise an irresistible, fantastic desire, deafening all reason:

"A 'wee bit of milk!...'"

That is when her daughter-in-law would start laughing. She wouldn't utter a word, but her whole body, breasts, belly, would shake with unholy glee.

Granny would feel so hurt. They won't give her any milk... Just a little milk...

She would alternately grumble and whimper. She wanted that milk so much, even though she knew very well that even the sick baby couldn't have any, for—there was none.

Usually it would end with her daughter-in-law seizing the broom and covering her with a cloud of dust.

"Pull your feet in! Or I'll sweep you out with the trash!..."

Granny would pull in her feet, and for a long time afterwards cough from the dust.

In the daytime the children would swoop down upon her like five little birds. A whole row of wide eyes would concentrate their gaze on granny's mouth...

"Tell us a story!"

Her mouth would open then, like an empty pocketbook, words would wheeze out, something about kings, princesses, gold, rich soups, etc. But the tongue had little control over itself, and granny would usually end up with another story. She used outmoded words, which the children did not understand. They would grow impatient.

"Granny, when will you die?"

They would smooth out the wrinkles on granny's throat, examine the dried-up breasts between which the bronze cross was imbedded, touch her feet, dry, like fagots.

They were always curious to see the soul fly out of granny.

"Granny! When you die, will your soul fly out like a bird?"

Then they would reach for something in the cupboard, tramp all over her chest, and shower her eyes with crumbs.

Never did the daughter-in-law bother to lower her voice when talking to her husband about his aged mother's coming death.

"When she dies, where will you get the money to bury her?"

The son would snort and cast an angry look towards the corner. That was when granny was afraid to call for death to come to take her away; for suppose death did come, where will they get the money to bury her? The priest will have to be paid, the boards for the coffin are expensive, and those who will attend the funeral will eat and drink so much!...

There was only one solace for granny. Whenever someone forgot to close the door, inevitably there would be a flurry, and a scraggly chicken would dart in, stranght to her. Granny would stretch out her withered hand with dry crumbs in the palm and the chicken would peck ravenously away.

For that, of course, the chicken got it plenty. They would beat her so hard that she fairly sat [illegible], and then drive her out with curses.

How much better if they cursed granny instead. Perhaps she would die sooner.

* * *

One day granny got an idea. She thought over it, days and nights, secretly, alone. Her lips smacked meditatively, her eyes seemed to gaze into strange depths. At times she would be about to say something, but something always held her back. Sometimes she would whisper "Sonny!" and then look around in a frightened manner to see if he had heard. It was then that her nerveless arms and legs would break out with perspiration, causing her shirt to stick to her, but she would lie still, like one dead.

Finally she ventured.

"Sonny!..."

He was repairing something and probably did not hear.

"Paul!"

"What do you want?"

"Come here."

"Why there?"

"Come sit by me."

Unwillingly he rose and sat down on a bench beside her.

One of his great, big boots planted itself squarely in front of her eyes, casting a shadow over her face.

"It's time for me to die, my son."

"Humph! Do I have to call a priest again? You said that many times before—I shall die, I shall die, —and I went ahead and wasted my money on the priest for nothing."

He was scowling and did not look at her.

A disagreeable line appeared and froze between
A disagreeable line appeared and froze between his nose and chin, and something hard settled within him.

"I won't need a priest... God will forgive my sins. Yet somehow I can't seem to die."

"Oh, I heard that many times before."

"Death has forgotten me... There is no perishing for me... Unless you help me out."

She stirred restlessly. He heard, how her bones crackled, how she seemed to choke with some deep emotion... Something hard and ruthless welled up within him and burst out through his throat:

"Well?"

But granny had now calmed herself. She was saying something to herself, as if through sleep:

"...and the son took the wagon, put his father in it, and carted him off into the forest... to die..."

Paul raised his brows.

"What was that you said?"

But granny did not answer him, except to say:

"I'm so useless here... A whole corner I take up... I eat the bread the children would well have... I'm such a bother, to everyone, and even to myself... Oh, Paul, do take me away into the forest... that I may..."

Still he did not understand, only glanced rather sharply at his mother.

"Help me, my son, cart me into the forest, just like they did in olden times... Remember how I used to tell you about it... It's winter there, and won't take me long to die there. After all, it doesn't take much to kill an old woman! A few breaths, a deep sigh, and then..."

Something seemed to stir within him upon hearing these strange words, a memory of some long-forgotten dream or a tale, that just brushed his mind with its wingtip and swiftly flew away.

He did not want to listen to her, but did.

"Don't be afraid to do what I ask you. It won't be any sin... In the forest it's all clean and white... the trees are like candles in church... I shall quickly fall asleep... and when I awake I shall say:—Virgin Mary, please do not judge my son harshly, but rather judge harshly human misfortune.'... And don't pay any attention, Paul, to what people will say. When misfortune comes, where are those people?... You have to perish, no one helps you."

His mother's words fell upon him like seeds on plowed ground. He realized this, and because of it felt a strange, unreasonable anger rise within him.

He rose from the bench and exclaimed angrily, more to himself then to her:

"Stop talking such nonsense... God gave life —and He will send death... Go to sleep."

Yet when the light was blown out and all went to bed, there was no sleep for him. His thoughts tormented him, weary, fettered thoughts; that drifted like black clouds through his mind, letting through an occasional shaft of light.

God!

You are looking down from Heaven on all this? Then look!

Angry and cold were these thoughts of his.

Sin?

All earth is sin. After all, isn't his hunger the sin of those who are satiated with food.

He tried to drive away these thoughts, especially those pertaining to what his mother had told him. But despite all his efforts there continually welled up within him the memory of something his mother had told him long, long ago, something about how in olden times the children would kill their parents when the latter grew too old to be of any use to anybody. They carted them out into the forest and there let them die. After all, why should old people live? Age must die, youth must live. Such is the inexorable rule. Old leaves flutter down and new ones grow in their place. Winter dies with the coming of Spring. Seeds rot in the earth, to sprout shoots. That has been so from the very beginning.

Granny has lived long enough, and now she can't die. She begs for death to come and take her; yet death does not come. Is it a sin, then, to help her out?

Some strange, shadowy feeling rose up within him, like a mist over stagnant mud, deadening his thoughts, torturing his body, until cold sweat broke out on his forehead. Tchfu! Tchfu! Oh, my God! To drag one's own mother out of the house! To let her perish like some wild beast in the forest!

The deep night lay heavily on his chest, making breathing very difficult. Yet his thoughts constantly burrowed through his mind, giving it or him no rest.

But then! Let her die thus! Let her perish!... So shall it be! And what will people say? People! When you and your children are dying of hunger, when misfortune causes you to howl like a dog in agony, do these people come to your aid? Like hell! People! Ha-ha!

Though he tried hard, he could not fall asleep, but tossed restlessly about.

Suddenly it seemed to him that it was all over. His mother was already in the glade in the forest, there was more room in the house, no more of that groaning and complaining, no more of that tormenting thought—where will I get money for the funeral. Already he was beginning to feel a little better.

A mouse scampered by, something rattled in the cupboard, and from beneath it a thin, querulous voice was heard:

"Oh, death, where are you?..."

* * *

("babo"—a rough term denoting a woman.)

He rose later than usual.

The day was still and oppressive. A grey overcast sky pressed down heavily upon the snow-covered earth. A fog billowed about restlessly, like some lost soul.

He busied himself with carting manure into the fields, stepping heavily beside the sleigh, himself covered with hoar, constantly peering within himself, as if to see what was it that had settled and froze there during the night.

For some reason or other he stopped working even before darkness had settled. Entering the house he stamped around without saying anything and then walked out. Shortly afterwards, he returned, paused near the doorway, but did not say anything to his mother nor even look at her. It was evident that he wanted to something but could not find the words.

His mother too remained silent. Then it came from him, heavily, irritably:

"Have you come to your senses?"

"What did you say, sonny?"

"Have you forgotten yesterday's foolishness?"

"Oh, help me, help me, my son..."

"Huh, again the same?"

"Yes, yes, take me into the forest..."

Suddenly he dropped down to his knees, leaned over close to her so that his hot, agitated breathing beat down upon her face.

"You really want to go?" he whispered tensely, swiftly.

"Yes."

"Think well!"

"I am."

Abruptly he rose and sat down behind the table. He started to cut a slice of bread, put it back.

His eyes were unseeing. Yet he knew that the others knew already.

He was not a bit surprised, therefore, when his wife remarked:

"I'd better heat some water."

That meant that granny would be prepared for her "funeral" immediately.

He gazed around dully, indifferently.

He saw his wife was thrusting straw into the oven, how his children were whispering among themselves in suppressed excitement, apparently glad that "daddy will cart granny away into the forest," and how granny was stretching out her hand—

"Get me a clean shirt."

"I don't think we have any candles," his wife's sharp voice cut in. But he reached up behind the holy picture and got a piece that was hidden there.

Somehow he could not bear to see his mother being prepared as if she were already dead, so he went outside.

When he returned she was lying all ready, like a dressed hen, with a cross on her breast, and her washed feet protruding from beneath the black woolen apron, like that of a corpse.

"Have you finished?" was on the tip of his tongue when he entered, but he did not utter it when he saw that the others were already waiting for him.

He approached the bench.

"Maybe you will change you mind?"

She shook her head weakly. New shadows had overcast her wan face.

Impulsively he reached down to her, kissed her hands and lips, while she blessed him with her thin hands.

The others now approached, her daughter-in-law and grandchildren.

A happy look lighted granny's face as she felt the latter's warm lips on her cheeks.

Even the daughter-in-law let out a sob, but quickly became her usual self when Paul asked her where the blanket was.

"What do you want it for?"

"To cover her up, of course."

Well, be sure to bring it back."

Paul picked up his mother in his arms and carried her outside.

There was some hay on the sledge. Paul arranged it better under his mother, and then covered her up with the blanket. Taking up the reins, he asked:

"Are you comfortable, 'babo'?"

Again that "babo" he thought, pressing his lips in irritation at himself, but he did not have the face to correct himself.

"Don't forget to bring back the blanket," his wife reminded him from the doorway, as he was climbing into the sledge.

The mare moved forward and granny was on her way.

It was necessary to ride about three miles through the fields, before reaching the woods. Night had fallen now and shut off all from view. The snow could be seen gleaming dimly through the darkness and fog.

Neither mother nor son said anything. What could they say? Also, some mysterious and evil spirit seemed to have arisen between him and the living but still body lying in the sledge, a spirit which he dared not drive away with a word.

He kept his eyes glued on the mare, noticing unconsciously how the hoar had already settled on her steaming back, and how her hoofs kicked up clods of snow. From the mare his eyes strayed to his hands, and he noticed that he had forgotten to wash them from the manure he had been carting.

He thought he heard a sound behind him. Twisting around he called out:

"What do you want?"

By straining his ears he made out that his mother wanted to know whether they were passing through Mykyta's farm.

"Mykyta's!" he exclaimed, glad to have something to talk about. "Mykyta died long ago. Even the farm has been sold long ago by his sons."

"Whom did they sell it to?"

"Oh, that's a whole story in itself."

He livened up, kept turning around to her, shouted, so that she would hear better, cracked his whip, waved his arms, happy that with all this commotion and movement he could drive away that something evil and secretive that seemed to stand between him and his mother.

The sledge was now careening about the slippery rough road, its runners banging against the ruts, while he kept thrusting out his foot against the ground to steady it, just as he always did when he was carting manure out into the fields. He flicked the mare with his whip... Steady!... and kept turning around...

Both mother and son felt rather happy. It seemed to them that both were living their old life over again, when she had been able to walk.

Granny listened avidly to all the news. She had heard none for a long time. What could she hear, lying under the cupboard. And that Mykyta used to court her... Heh-heh!

She did not even notice that they had already entered the forest.

Paul brought the mare to a stop.

"Are you cold?" he asked, getting off the sledge and approaching her.

"No."

"We've reached the place."

His mother immediately sought to rise, but fell back.

"Wait a moment and rest."

He walked further into the woods, sinking deeply into the snow, seeking for a likely spot. Finally he found one beneath an oak tree, on a smooth knoll, and called out:

"Here's a good spot."

Then he looked about him.

In the hushed silence the trees reaching high above interlaced their snowladden branches, as if getting ready to cast a net into the deep blue sky to catch the twinkling golden stars.

"Better even than in church," he thought, awed by the beauty of his surroundings.

He returned to the sledge, took an armful of hay and spread it out carefully beneath the old oak. Then he carried his mother over and laid her down on it.

He wanted to cover her with the blanket, but she would not let him.

"There's no need of it. Take it back home where it is really needed."

"Yes, I guess you're right," he thought and put the blanket back.

Then he changed his mind and despite her protestations covered her with it.

Meekly she put her hands outside the blankets, and he took them and folded them, like those of a dead person. Then he lighted the candle and put it between her interlocked fingers.

"What else is there to do," he thought.

Then he knelt down beside her on the snow, and brushed his lips against her folded hands.

The odor of the melting wax hit his nostrils and caused something bitter and murky to rise within his chest. He felt a sudden desire to tell her troubles, all the misfortunes that had constantly beaten him down, here amidst this deep silence and the tall trees that stood up like candles in church. He wanted to unburden his soul, his whole weary life, here before his mother, resting his face against her withered hands. But all that came out of him was:

"Forgive me, mother..."

"Let God forgive..."

He wanted to rise, to bring this to an end, when he realized that his mother was whispering something.

He turned his eyes towards her again. Her face in the flickering candlelight seemed like wax itself.

"What is it, mother?"

"Don't kill that chicken. It will lay eggs soon..."

Two tears slowly rolled down her furrowed cheek.

He promised. To kill the chicken! As if chicken was man's food.

He rose abruptly to his feet and plunged heavily through the snow.

Flinging himself into the sledge he struck the the mare a sharp blow. She reared once and then indignantly galloped off, the sledge dancing after her crazily from side to side, bouncing over exposed roots and rocks.

Once, during this mad flight he glanced back, and saw the candle burning quietly on the knoll beneath the oak tree, like some star that had come down from heaven and was resting on the snow.

He felt better for some unaccountable reason. The weight seemed to have slid off his shoulders. He breathed in deeply the cold wintry air, felt an emptiness in his chest and filled it with a wild, impatient shout:

"Gid-dap, nag!"

He swayed on the sled, like one drunk. All seemed so light, no more worries, no more trouble.

They were out of the forest. The mare, tiring, slackened her pace.

Suddenly there fell upon his mind the memory of a certain day of his childhood.

It was Sunday. The whole home was filled with sunlight. He wanted so much to run out and play with his friends but hated the idea of changing his clothes. But his mother caught him and despite his tearful protestations put a clean white shirt on him. She combed his hair and on the very doorstep put a plum cake within his bosom. The plum cake was hot and burned him, but he did not take it out until he was among his playmates. He felt so proud when he saw the others watching him enviously while he ate that plum cake.

He could remember no more of that incident.

It was so nice, too, when his father had died. There was much to eat then. He ate until he could eat no more.

The sled proceeded deeper and deeper into the fields. The mare was all white from the hoary frost that had settled on her, causing her to look like a phantom in the darkness.

Mykyta's farm... Mykyta used to court me... Heh-heh!...

He glanced up, and saw a cloud that seemed to be following him. Maybe that wasn't a cloud after all, but the soul of his mother, sailing through the sky.

Once more his thoughts went back to her. She is lying in the forest, on a cold bed, like a bird brought down by a hunter, and looking at the heaven through tear-ladden eyes. Only the candle is mourning over her, dropping its hot wax on her dried, folded-unto-death hands.

What could he have done? She wanted it so. And yet, how different it could have been. So different!

He suddenly froze, forgot everything, his surroundings, the sleigh, the mare. A vision appeared before his mind, obliterating everything:

... His mother has just been taken to the cemetery, with banners, priests, incense, Christian-like. The house is full of people. A most appetizing smell of cooking pervades over all. "Drink, my friends, in memory of her soul"... "May she rest in peace." The throat burns from the brandy... The hum of voices. ... The warm close air... Another round of drinks... "She was a good soul"... The clatter of wooden spoons against the dishes... Jaws working industriously... A sense of satiety and contentedness... One would fain weep, or sing... "Let's drink another for the souls of the dead"...

He felt perspiration breaking out over him.

"Half of the garden could have been rented out to cover funeral expenses," he said absentmindedly and started sharply at the sound of his voice. Who said that?

He looked about him. The mare was going at a snail's pace. A heavy fog had appeared again, blotting out the starry sky and the hollows, swirling about the slowly-moving sledge.

This wouldn't do. He will have to put the fascinating picture out of his mind. He tried to think of last Sunday's sermon, and from there his thoughts drifted to things about the soul, sin, prayer, Christian customs,—"Honor thy father and mother"... Yet all these thoughts left him unmoved, losing themselves within the depths of the captivating scenes his imagination was creating.

"There is but one mother and one death," he spoke to himself and listened at the same time,—"let us drink for the souls of the dead"... Once more he heard the hum of voices, the clinking of glasses, the clatter of spoons, the smell of appetizing foods... a happy occasion observed by the living for the dead.

Houses loomed murkily in front of him.

Suddenly he rose to his full height, looked forward, then back from whence he had just come, and then sharply swung the mare around.

"Gid-dap, nag! Gid-dap!"

Back into the billowing fog, showered with clumps of hardening snow thrown back by the flying hoofs of the mare, he went, back for granny, his mother...

The End

НА РІЖНІ ТЕМИ

„ПРОВІДНИК СВІТУ".

Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету, у своїм звіті як директор Карнеґійської фундації закликав Злучені Держави приготовитися до ролі провідника світу, як скінчиться війна.

З приводу відвідин Сомнера Велеса, висланника президента Рузвельта, в Лондоні заговорили англійські ґазети про чутки, що, мовляв, уряд Злучених Держав має незадовго виступити з якоюсь мировою пропозицією. Писали ґазети, що цього роду посередництво з боку держави, що не воює, зовсім невмісне. Додали, що й на випадок, як збереться мирова конференція, американська участь буде ні при чому. Аж як буде зроблений мир, донерва тоді Америка буде могти приступити до інших держав, до „мирної відбудови".

Коли Ботлер кликав американців приготовлятися повести мир на випадок закінчення війни, англійська преса сказала: „Панове американці, як до вас ніхто не пе, не кажіть: дай, Боже, здоровля!"

ЧИ МАЄ МІШАТИСЯ?

Чи повинна Америка вмішатися в европейську війну? Заговорив про це питання англійський публіцист Ґарет у своїй книжці під заголовком „Що сталося в Европі". Здавалось би читачеві, як бере цю книжку в руки, що Ґарет певно підпустить пропаганду за те, щоб Америка приступила до війни: адже, як вона піде до війни, то певно по стороні Англії.

Та читач, що приняв би таке припущення, був би розчарований: Ґарет каже, що Америка повинна мішатися в европейську війну лише тоді, як вона хотіла би брати постійну активну участь в европейських справах і піддержувати цю участь фізичною силою.

З огляду на те, що Злучені Держави на таке не схочуть згодитися, Ґарет радить Америці до війни не пхатися. Отже є в Америці люди, які хочуть американської невтральности, і є такі люди навіть в Англії.

ЩО ЇЙ РОБИТИ?

Якщо Америка до війни не мала би йти, то вона, на думку Ґарета, мала би старатися вдержати ці цивілізовані міріла, що через війну можуть усюди легко загинути.

Здавалось би, що тут є натяк на втрату якихось свобід в Англії.

Та так воно не є. Ґарет на втрату громадянських свобід в Англії підчас війни зовсім не натякає: він так і виразно каже, що через війну в Англії пропало демократичне правління.

Пропало, та мабуть не так дуже, коли публіцист може явно-славно сказати, що в Англії нема демократії, а уряд на ціле горло горлає про свою демократичність.

ХТО ТУТ ВИНУВАТИЙ?

Міг би читач подумати, що Ґарет винує одну групу держав, або одну групу чинників. Та Ґарет дивиться на европейську ситуацію зовсім інакше. На його думку, в Европі нема такої частини, котру можна би виключно винувати за те, що там діється. Іншими словами, за те, що в Европі діється, відповідають усі европейці.

За теперішню війну винує він не одну сторону, а обі: Німеччина й Італія винуваті своєю напасливістю, а Англія й Франція своєю пасивністю.

І цей уступ теж свідчить про те, що в Англії ще зовсім не пропала демократія: якби хто написав так відкрито в Німеччині про німецький уряд, то його книжка не побачила світу, а автор знайшовся у концентраційнім таборі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Мітінґ Тов. Запорозька Січ, від. 342., відбудеться в неділю, 17. березня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Проситься всіх членів явитись на мітінґ, бо є важні справи. Так само всі члени мають вгоплатити тикети, чи вони були на балі чи не були. Всі члени і членкиці мають заплатити. Довгуючі члени щоби сповнили свій довг, бо будуть суспендовані. Довше часу не притримається, як до третього місяця. Не явиться на третій місяць, ухвала є суспендувати. Котрі суспендовані члени заплатять свій довг, будуть приняті наново в тім місяці. — С. Куций, предс.; Н. Крупа, кас.; І. Маркович, секр.

НАЗИВАЮТЬ ВІТАМІНИ КЛЮЧЕМ ДО ДОВГОВІЧНОСТИ

Д-р Анґес Фей Морґен і пані Гелен Дейвисон, розслідники поживи в Колеґії Рільництва при Каліфорнійськім університеті в Берклі, Каліфорнія, подали до публичного відома висліди своїх розслідів про причини старіння. Кажуть вони, що люди й звірята старіються внаслідок зростаючого запотребування їх тіл у вітаміну „Б".

ПЕРЕГОНИ СОБАКИ З ПОЇЗДОМ НА ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ

Молода німецька вівчарська собака скочила в четвер з платформи стації підземної залізниці на 116 вул. в Ню Йорку й побігла перед поїздом, що їхав у полудневім напрямі. Пес біг усе тою самою дорогою, а минувши 9 стацій, змучився так, що без опору дався зловити стаційним сторожам. Його віддано товариству опіки над звірятами. Як він дістався на стацію, невідомо.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа газети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтарені. Найкраще виповнити оцей бланкет, подаючи докоиче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ____________________

Імя й назвище ____________________

Стара адреса ____________________

Нова адреса ____________________

Почта ____________________